

Patrycja Kownacka

<https://orcid.org/0000-0003-0823-3629>

<https://doi.org/10.18778/8220-940-2.12>

pkownackaa@gmail.com

Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Filologiczny, Katedra
Językoznawstwa Porównawczego i Stosowanego, Zakład Stosowanego
Językoznawstwa Polonistycznego, Plac Niezależnego Zrzeszenia
Studentów 1, 15-420 Białystok

SZTUKA NA JĘZYKACH. O DOSKONALENIU SPRAWNOŚCI MÓWIENIA Z WYKORZYSTANIEM SZTUKI LOKALNEJ NA LEKCJACH ZDALNYCH JPJO

Słowa kluczowe: mówienie, sztuka lokalna, Podlasie, język polski jako obcy, edukacja zdalna, glottodydaktyka polonistyczna

Streszczenie. Przedmiotem artykułu są propozycje wykorzystania sztuki lokalnej w kontekście kształcenia sprawności mówienia na lekcjach zdalnych języka polskiego jako obcego na poziomie B1 i B2. Celem rozważań jest przedstawienie metod aktywizujących i narzędzi gamifikacji do doskonalenia umiejętności swobodnego wypowiadania się o artystycznych elementach obecnych w miejskiej przestrzeni oraz korzyści płynących z takiego podejścia do ćwiczenia mówienia. Materiał bazowy stanowią wytwory reprezentujące podlaską sztukę lokalną: książka *Szeptem Vitala Voranaua*, wystawa *...daj nam dzisiaj* w Galerii Arsenał w Białymstoku, wybrane murale, film krótkometrażowy *Franek Bartka Tryzny* oraz spot reklamowy festiwalu *Up To Date Festival*. W artykule przedstawione zostaną przykłady aktywności stosowanych w celu dynamizacji procesu kształcenia sprawności mówienia, m.in. projekt wystawy, zmodyfikowana wersja metody 6 kapeluszy, gry dydaktyczne (kółko i krzyżyk) czy inscenizacja teatralna. Zwieńczeniem artykułu są refleksje na temat korzyści płynących ze stosowania lokalnej sztuki w kontekście dydaktyki jpjo.

1. SZTUKA W NAUCZANIU JPJO. DLACZEGO TO SZTUKA LOKALNA POWINNA BYĆ „NA JĘZYKACH”?

Lektorzy języka polskiego jako obcego, a także autorzy podręczników glottodydaktycznych coraz chętniej wykorzystują polskie dzieła sztuki do kształcenia sprawności językowych wśród studentów.

Odzwierciedlenie tej tezy można odnaleźć w treściach kulturowych zawartych w obu częściach podręcznika *Bliżej Polski. Wiedza o Polsce i jej kulturze*, cz. I (Butcher et al. 2003) oraz cz. II (Butcher, Guziuk-Świca 2013). W pierwszej części znajdują się teksty publicystyczne, popularnonaukowe i literackie, zaś w drugiej występuje podział na trzy dziedziny sztuki – malarstwo, film i muzykę – stanowiące kontekst do nauczania polskich realiów na kursach na poziomie C1 i C2. Podobne podejście do wykorzystania sztuki wysokiej w nauczaniu języka polskiego jest obecne w podręczniku *Z polskim w świat. Podręcznik do nauki języka polskiego jako obcego. B1–B2* (Guźniak-Świca et al. 2021), w którym każdy rozdział tematyczny rozpoczyna się od interpretacji obrazu. Można tam znaleźć takie dzieła malarskie, jak: *Pożegnanie powstańca* i *Powitanie powstańca* Artura Grottgera, *Polonia* Jacka Malczewskiego, *Astronom Kopernik, czyli rozmowa z Bogiem* Jana Matejki, *Macierzyństwo* Stanisława Wyspiańskiego, *Dziwny ogród* Józefa Mehoffera, *Dwaj mali przyjaciele* Tadeusza Makowskiego, *Bretonka* Olgi Boznańskiej, *Żydówka z pomarańczami* Aleksandra Gierymskiego, *Martwa natura* Józefa Pankiewicza czy *Szewe* Tadeusza Makowskiego. Wspólnym mianownikiem tych obrazów jest przynależność do sztuki wysokiej. Autorki podręcznika w umiejętny sposób łączą malarstwo z rozmową na temat współczesnych problemów, często wplatając przy tym elementy polskiej kultury i realioznawstwa. Poruszane aspekty są jednak reprezentatywne tylko dla Polski, nie zaś konkretnego regionu.

Inną publikacją glottodydaktyczną nawiązującą do sztuki jest *Sztuka bez granic. Zbiór tekstów z ćwiczeniami leksykalnymi dla cudzoziemców* (Rittner 2021). Służy ona cudzoziemcom do przygotowania się do studiów z zakresu historii sztuki oraz poznania słownictwa specjalistycznego z tej dziedziny. Leksyka przyswajana jest dzięki krótkim tekstom dotyczącym architektury, malarstwa i rzeźby z różnych epok. Można uznać to za kolejny przykład publikacji wykorzystującej wytwory kultury wysokiej do dydaktyki jpjo, a przy okazji skierowanej do wąskiego grona odbiorców – specjalistów od zagadnień artystycznych.

Z kolei Grażyna Przechodzka i Anna Trębska-Kerntopf (2001, s. 188) wyliczają w swoim artykule najważniejsze konteksty wykorzystania sztuki w pracy ze studentami w grupach zaawansowanych: „obraz stwarza okazję do: a) wypowiedzi z argumentowaniem; b) opowiadania przeżyć i wrażeń odbiorcy związanych z oglądaniem; c) dyskusji; d) omawiania związków, jakie zachodzą między obrazem i dziełem literackim; e) relacjonowanie powiązań między treścią obrazu a wydarzeniami historycznymi i kulturalnymi”. Oznacza to, że oprócz tego, że posiłkowanie się sztuką na zajęciach jpjo stwarza okazję do obcowania z kul-

turą wysoką, to stosowanie takich aktywności jest również uzasadnione w kontekście ćwiczenia sztuki argumentowania, wyrażania swojej opinii, prowadzenia dyskusji, dokonywania przekładu intersemiotycznego oraz odnoszenia dzieł do wydarzeń z przeszłości i czasów obecnych. Tak zróżnicowane cele sprawiają, że warto znaleźć ich zastosowanie nie tylko w dydaktyce kultury polskiej, lecz także tej regionalnej.

Powyżej wspomniane podejścia glottodydaktyków do sztuki potwierdzają, że jej rola w nauczaniu języka polskiego jako obcego jest istotna, szczególnie ze względu na kształcenie sprawności językowych, m.in. mówienia, ale też poznawania kultury narodowej i realiów panujących w Polsce. W swoim artykule proponuję jednak spojrzenie na sztukę z perspektywy lokalnej, która odnosi się do tego, co funkcjonuje w regionie. Dodatkowo zdecydowałam się na włączenie kultury popularnej, masowej, a tym samym odejście od utożsamiania sztuki jedynie z jej jednym wariantem – wysokim.

W związku z tym celem artykułu jest przedstawienie wykorzystania sztuki lokalnej na przykładzie Podlasia jako bodźca do doskonalenia sprawności mówienia na lekcjach zdalnych dla studentów reprezentujących poziom B1/B2. Niektóre spośród opisanych aktywności zostały zastosowane podczas wirtualnych zajęć z języka polskiego jako obcego z Białorusinami w wieku studenckim na wskazanym powyżej poziomie. Kluczową rolę odgrywała tu narodowość, ponieważ poruszana w nich tematyka może stanowić wspólne doświadczenie mieszkańców pogranicza, np. wiara w moc szeptuch, rola osób starszych w społeczeństwie, doświadczenie wojenne. Przedstawione zadania były realizowane w oparciu o autorskie prezentacje interaktywne wykonane na portalu Genial.ly. Przy okazji wystąpienia na konferencji pt. *Aktywizacja – innowacja – inspiracja w (glotto)dydaktyce* ćwiczenia zostały zgromadzone w jednym pliku¹.

Proponowanych przeze mnie wytworów sztuki nie należy utożsamiać jedynie z przejawami kultury wysokiej – artystycznej, ale również z kulturą popularną – masową/komercyjną. Za materiał bazowy posłużyły mi następujące dzieła:

- a) murale w Białymstoku – *Dziewczynka z konewką*, *Wyślij pocztówkę do babci! Białystok Up To Date Festival*, mural z czeczeńskim tancerzem lezginki, krymskimi Tatarkami i muzykiem w stroju podlasko-kurpiowskim, mural z Zenonem Martyniukiem i mural z ks. Michałem Sopoćką – do dyskusji/debaty pt. *Spotkanie przy okrągłym stole na sesji rady miasta w Białymstoku*;

¹ Autorska prezentacja: <https://view.genial.ly/615b0778c96cb20dce9ed6e2/presentation-sztuka-na-jezykach-o-doskonaleniu-sprawnosci-mowienia> [25.12.2022].

- b) książka *Szeptem* Vitala Voranaua – dyskusja z wykorzystaniem metody 6 kapeluszy zatytułowana: *Wiara w supermoce szeptuch – herezja czy ostatnia deska ratunku?*;
- c) wystawa *...daj nam dzisiaj* w Galerii Arsenał – miniprojekt autorskiej wystawy o tym samym tytule;
- d) spot reklamowy *Za darmo (Up To Date 2017)* – dyskusja na temat ageizmu, dialogu międzypokoleniowego;
- e) film krótkometrażowy *Franek* Bartka Tryzny – kółko i krzyżyk z pytaniami otwartymi na podstawie filmu oraz wyrażanie własnych refleksji.

Warto jednak zastanowić się nad celowością wykorzystania sztuki jako pretekstu do doskonalenia sprawności mówienia, a następnie nad powodem, dlaczego wykorzystanie sztuki lokalnej niesie za sobą więcej korzyści niż posiłkowanie się sztuką będącą wizytówką Polski.

Po pierwsze, sztuka odwołuje się do ważnych problemów obecnych w społeczeństwie. Nierzadko ma charakter prowokacyjny i dzięki temu pobudza do burzliwych dyskusji, często dotyczących kontrowersyjnych tematów. Wykorzystywanie sztuki lokalnej, która jest zakorzeniona w realiach i kulturze obecnej w mniejszych miejscowościach, pozwala cudzoziemcom odnosić się do tego, co swojskie i znane tubylcom, np. problemu wielokulturowości, inkluzji osób starszych, „orientalnych” wierzeń w szeptuchy, promocji muzyki disco polo na szczeblu ogólnopolskim. Takie rozmowy mogą mieć związek zarówno z wydarzeniami kulturalnymi, jak i trudnościami, z jakimi zmagają się mieszkańcy. Często ta problematyka jest dostępna jedynie dla osób od dawna funkcjonujących w tej kulturze. Dzięki aktywnościom mającym na celu doskonalenie swobodnego wypowiadania się na bieżące tematy, rozmowy o polityce, zdrowiu, religii i społeczeństwie nie będą stanowić wyzwania dla cudzoziemców. W takim przypadku można też dostrzec wyraźne przesunięcie się granicy z „obcy” w kierunku „swój”.

Po drugie, sztuka prowokuje do mimowolnej wypowiedzi, o czym wspominają również Anna Seretny i Ewa Lipińska (2005, s. 177): „Wypowiedź może zostać sprowokowana przez bodziec, którym jest obraz, słowo albo dźwięk”. Wystarczy zdjęcie, ilustracja lub film, by pobudzić studentów do udziału w konwersacji. Świadczy o tym również metoda myślenia krytycznego stosowana zwykle w nauczaniu języka polskiego jako ojczystego. Fotografia wyzwala nastroj refleksyjny i już początkowa rutyna myślenia krytycznego – „widzę, myślę, zastanawiam się”, o której pisze m.in. Justyna Wołoszyk-Brzezińska (2021), świadczy o tym, jaki potencjał mają materiały audiowizualne. Dzięki nim studenci mogą komentować aktualne wydarzenia, lokalne wierzenia i zabobony,

angażować się w dyskusję na temat zmian, które wprowadziliby w przestrzeni miejskiej.

Po trzecie, stosowanie takiego rozwiązania dydaktycznego ma funkcję poznawczą, a na płaszczyźnie glottodydaktyki można byłoby uznać to za argument związany z efektywnym połączeniem sprawności – mówienia oraz w tym przypadku wzbogacania leksyki związanej z miastem rozumianym jako jego topografia (urbanimy i urbochrematonimy), ważne postaci (antroponimy) czy lokalne wydarzenia lub produkty (chrematonimy). Można byłoby wykonywać ćwiczenia poszerzające jedynie słownictwo, ale nie miałyby to takiego samego skutku, jak doskonalenie go poprzez mówienie, ponieważ właśnie takie działanie wprowadza nowe słowa do czynnego słownika cudzoziemców. Dzięki podejmowaniu aktywności rozwijających sprawność mówienia można również utrwalić leksykę lokalną i osadzić ją w jej naturalnym kontekście. Dodatkowo korzystnie wpływa to na rozwijanie kompetencji socjolingwistycznej.

Ostatnim, ale nie mniej ważnym argumentem, przemawiającym za skutecznością takiego podejścia doskonalenia sprawności mówienia, jest fakt, iż sztuka nie tylko zachęca do wyrażania opinii i dokonywania interpretacji dzieł, lecz także tworzenia wypowiedzi argumentacyjnej, dialogu, opisu, inscenizacji teatralnej. Oznacza to, że przede wszystkim pobudza do działań na pograniczu artystycznym, uruchamia zmysły i wyobraźnię oraz kształci kreatywność. Można byłoby to uznać za znikomy argument pod względem językoznawczym, ale jest to istotne szczególnie w kontekście doskonalenia umiejętności stosowania przekładu intersemiotycznego, czyli dokonywania przełożenia jednego znaku na inny. Studenci mogą wykorzystać reklamę, obraz, mural lub fragment tekstu literackiego do stworzenia spotu reklamowego, prezentacji dzieła sztuki czy tekstu argumentacyjnego i dzięki temu zająć się zyskują na atrakcyjności.

Słuszność przedstawionych argumentów udowodnię w kontekście opisanych poniżej propozycji dydaktycznych, które mogą zostać dowolnie adaptowane do treści dotyczących innych regionów.

2. ROZMOWA PRZY OKRĄGŁYM STOLE, CZYLI O SZTUCE ARGUMENTOWANIA

Jedną z aktywności, która pobudza studentów do dyskusji, jest zaproszenie do wspólnej rozmowy przy wirtualnym „okrągłym” stole. Można uznać to za zastosowanie *metody odgrywania ról na podstawie*

otrzymanej instrukcji, o której wspomina Anna Seretny (2015, s. 215). W tym przypadku warto wykorzystać zdjęcia murali, które są obecne w przestrzeni miejskiej, np. murale z wizerunkami: dziewczynki z konewką, babci ze spotu reklamowego *Białystok Up To Date Festival*, tancerzy reprezentujących różne narody, Zenona Martyniuka, Ludwika Zamenhofs i ks. Michała Sopoćki. Na początku kursanci powinni opisać, kogo przedstawiają załączone ilustracje. Jeśli nie potrafią odtworzyć najważniejszych faktów na temat tych postaci, rolę lektora jest krótkie przedstawienie historii muralu i najważniejszych informacji na temat zaprezentowanych bohaterów. Następnie uczestnicy wyobrażają sobie, że przedstawione osoby spotykają się przy okrągłym stole na sesji rady miasta Białegostoku. Nauczyciel losowo przydziela jedną postać z muralu studentom, a potem zmieniają oni swoje pseudonimy na platformie Zoom. Ich zadaniem jest przedstawienie inicjatyw, które mogłyby zostać sfinansowane z budżetu miejskiego i byłyby ważne z perspektywy postaci, które reprezentują, np. dziewczynka z konewką – działania proekologiczne; Ludwik Zamenhof – popularyzacja języka esperanto lub aktywności mające na celu promowanie wielokulturowości; babcia ze spotu reklamowego – organizacja warsztatów śpiewu piosenek regionalnych dla młodzieży. Oprócz prezentacji wydarzenia kursanci muszą zastosować poznane wcześniej słownictwo typowe dla wypowiedzi argumentacyjnej (wprowadzenie tezy, argumentów i wniosków). Dzięki takiemu ćwiczeniu studenci przede wszystkim rozwijają sprawność swobodnego wypowiadania się na tematy obecne w przestrzeni miejskiej, rozwijają leksykę lokalną, poznają kluczowe postaci dla regionu, a także trenują umiejętność wystąpień publicznych.

3. TECHNIKA 6 KAPELUSZY (LUB PRZEDMIOTÓW MAGIKA), CZYLI JAK MÓWIĆ O RÓŻNYCH PUNKTACH WIDZENIA NA PODSTAWIE TEKSTU LITERACKIEGO

Inną znaną metodą, którą można przekształcić na rzecz kształcenia mówienia, jest technika 6 kapeluszy Edwarda de Bono (*Technika 6 kapeluszy* 2020). W przypadku glottodydaktyki polonistycznej warto stosować ją w kontekście dyskusji o tekstach literackich i dostosowywać rekwizyty do tematyki zajęć. Jednym ze sposobów zastosowania tej metody może być posiłkowanie się fragmentem książki Szep-tem białoruskiego pisarza Vitala Voranaua i wykorzystanie symboli magicznych zamiast kapeluszy. Tekst nawiązuje do problemu wiary

w szeptuchy obecnej w kulturze pogranicza. Warto wybrać taki fragment, który będzie odnosić się do momentu przybycia osób z innego miasta proszących o uleczenie lub informacje na temat swojej przyszłości. Po odczytaniu tego tekstu lektor losowo przydziela studentom różne rekwizyty, a ci zamieszczają symbole w wirtualnym tle na Zoomie. Każdy przedmiot symbolizuje punkt widzenia podczas dyskusji zatytułowanej *Wiara w supermoce szeptuch – herezja czy ostatnia deska ratunku?* Ta aktywność ma na celu wcielenie się w inną osobę na podstawie ustalonej z góry instrukcji. W przypadku tego ćwiczenia warto wykorzystać przedmioty fantastyczne. Poniżej znajduje się ich lista wraz z symboliką:

- a) magiczna śnieżna kula z okiem (kolor biały) – obiektywizm; fakty i brak emocji w wypowiedzi; chłodne spojrzenie (skojarzenie ze śniegiem);
- b) świeczka (kolor czerwony) – emocjonalne spojrzenie (skojarzenie z ogniem);
- c) różdżka (kolor czarny) – krytyczna opinia, tzn. wskazanie wad (skojarzenie z czarną magią);
- d) amulet (kolor żółty) – optymistyczne spojrzenie; zalety (skojarzenie ze szczęściem);
- e) eliksir (kolor zielony) – kreatywność; mówca ma za zadanie stworzyć nowe pomysły i alternatywy (skojarzenie z natchnieniem, innowacyjnością i zmianą podejścia);
- f) klepsydra (kolor niebieski) – kontrola i monitorowanie dyskusji, wyznaczanie czasu dla mówcy (skojarzenie z upływem czasu).

Dzięki tej metodzie studenci mogą dostrzec inny punkt widzenia na problem, wobec którego być może zajmują zupełnie inne stanowisko niż to, które zostało im wyznaczone. Ponadto dyskutują na temat zjawisk funkcjonujących w regionie.

4. GDYBYM BYŁ KURATOREM WYSTAWY W LOKALNEJ GALERII SZTUKI... OPIS PRZEDMIOTU

Podczas edukacji zdalnej o wiele trudniej zorganizować wycieczkę do instytucji kultury, w których można byłoby obejrzeć dzieła sztuki, a następnie wykorzystać je w kontekście tematyki zajęć. Warto zatem wykorzystywać strony internetowe wirtualnych muzeów czy zachęcać studentów do indywidualnej wizyty w muzeum w rzeczywistości. Bodźcem do tego może okazać się lektura opisu wystawy organizowanej

przez lokalną galerię sztuki współczesnej. Następnie warto przydzielić studentom realizację zadania, które skłoni ich do dokonania przekładu intersemiotycznego, czyli stworzenia własnego wariantu w postaci inscenizacji teatralnej w oparciu o tekst. O tej metodzie i jej roli wspomina w swoim artykule Bożena Szałasta-Rogowska (2010, s. 147). Uważa, że metoda ta ma na celu niewątpliwie rozwijanie sprawności językowej studentów, pobudzanie do mówienia, poszerzanie leksyki, prowokowanie do nazywania oraz wyrażania swojej opinii i emocji podczas odbioru dzieła sztuki. W ten sposób można nawiązywać do dzieła sztuki i kształcić inne umiejętności językowe.

Bazując na przedstawionym przeze mnie koncepcie, przykładowym bodźcem może być wyświetlenie uczestnikom kursu poniższego opisu wystawy zatytułowanej *...daj nam dzisiaj*, którą kiedyś udostępniała Galeria Arsenał w Białymstoku:

Projekt ma na celu zachęcenie publiczności do pogłębionej refleksji na temat roli pożywienia we współczesnym świecie oraz wpływu sposobów produkcji, przygotowania i konsumpcji żywności na otaczającą nas rzeczywistość społeczno-kulturową i środowisko naturalne. Wystawa stworzy artystom okazję do nowatorskiego sposobu komunikacji z odbiorcami. Produkty spożywcze będą nie tylko punktem wyjścia i tematem, ale też materiałem wykorzystanym do stworzenia prac, medium i esencją wypowiedzi artystycznej. Zależy nam zwłaszcza na działaniach podejmujących interakcję z widzami, które odświeżą i zintensyfikują relacje naszej instytucji z publicznością, zmienione przez długotrwałą sytuację pandemiczną².

Po lekturze tekstu uczestnicy mają za zadanie wybrać dowolny rekwizyt ze swojego domu, który będzie pasował do tytułu i opisu wystawy. Ćwiczenie powinno być poprzedzone ćwiczeniami dotyczącymi opisu przedmiotu. Przy realizacji takiej aktywności istotna jest aktualność danego wydarzenia, by studenci mieli szansę obcować ze sztuką, z którą mogą mieć też kontakt na żywo. Po 10 minutach uczestnicy prezentują swój rekwizyt, opisując go w taki sposób, aby odnosiło się to do problematyki przedstawionej w streszczeniu wystawy. Dzięki temu ćwiczeniu studenci zyskują nie tylko pewność siebie podczas publicznych prezentacji, lecz także kształcą kompetencję kreatywności i odbierając sztukę, tworzą również jej własny wariant. Dodatkowo wzbogacają swoje słownictwo z zakresu opisu przedmiotu, poznając przy tym aktualne wydarzenie kulturalne.

² Więcej informacji na stronie: <https://galeria-arsenal.pl/wystawy/daj-nam-dzisiaj> [18.11.2022].

5. NIEZWYKŁA REKLAMA? TO TAKA, CO POTRZEBĘ DYSKUSJI W STUDENTACH ROZPALA

Współcześnie sztuka nie jest jedynie utożsamiana z malarstwem, rzeźbą czy literaturą, ale można ją potraktować znacznie szerzej, na przykład odnieść ten termin do spotów reklamowych. Podczas zajęć zdalnych warto wyświetlić studentom krótki film, który promuje wydarzenie odbywające się cyklicznie w danym regionie. Na Podlasiu należałoby zaprezentować spot reklamowy pt. *Za darmo* promujący *Up To Date Festival*, który słynie z nieszablonowych sposobów promocji. Ich propozycje audiowizualne bardzo często przedstawiają treści odnoszące się do bieżących problemów, a także do aktywności i zjawisk znanych lokalnej społeczności. Wspomniany film może stać się pretekstem do dyskusji na temat dialogu międzypokoleniowego (będącego również jedną z idei festiwalu), ageizmu, pamięci o bliskich czy relacji rodzinnych. Wykorzystując metodę gry dydaktycznej, lektor może zaproponować studentom, by to oni zdecydowali, jakie problemy pojawią się w spocie, wybierając 3 karty DIXIT³. Zamiast wskazania konkretnego numeru karty uczestnik kursu powinien opisać ją w taki sposób, by pozostali słuchacze odgadli, o której ilustracji była mowa. Wykonanie tego zadanie jest również formą przekładu intersemiotycznego.

6. GRA JAKO ANTIDOTUM NA „TRUDNE” TEMATY

Zarówno teatr, jak i gry, bywają formą ucieczki od problemów dnia codziennego. Nie zawsze jest to dobre rozwiązanie, jednak w przypadku trudnych tematów do dyskusji podczas lekcji jpjo warto zastosować tę metodę, wykorzystując do tego znane i proste gry, np. kółko i krzyżyk, oraz scenki teatralne odgrywane na podstawie instrukcji oraz piktoqramów.

W tym przypadku proponuję wykorzystanie filmu krótkometrażowego *Franek*⁴ Bartka Tryzny, którego akcja toczy się w 1939 roku w Michałowie, na Podlasiu. Doświadczenie wojny widzianej oczami dziecka wydaje się trudnym tematem do dyskusji, nawet gdy film nosi znamię tragikomedii. Warto zatem zastosować sprawdzoną

³ Karty dostępne są w wersji online na stronie internetowej: https://print-and-play.asmodee.fun/files/dixit/dixit_pnp_cards.pdf [10.11.2022].

⁴ Dostęp do filmu w Internecie: https://youtu.be/iUCMcyjT_ZY [18.11.2022].

metodę gry dydaktycznej – kółko i krzyżyk. Lektor dzieli grupę na dwie drużyny (kółka i krzyżyki) i uczniowie mają za zadanie wybrać jedno pole z numerem, na którym chcieliby postawić pionek. Zanim jednak zostaną narysowane kółka lub krzyżyki, uczestnicy gry muszą udzielić odpowiedzi na pytania. Mogą one brzmieć następująco: *Jakie były ostatnie słowa babci skierowane do wnuczka i czy zgadzasz się z nimi? W jaki sposób narrator spędzał czas wolny z Frankiem? Czy wiesz, jak spędzali czas Twoi dziadkowie? Jak wygląda wojna oczami dziecka? Czy możemy powiedzieć, że chłopcom udało się spełnić ich marzenia? Jakie elementy komiczne dostrzegasz w filmie? Czy Twoim zdaniem wszystkie marzenia powinny się spełnić? Dlaczego? Takie pytania służą pogłębieniu refleksji, ponieważ tak naprawdę nie ma jednej poprawnej odpowiedzi. Liczy się to, czy ktoś podejmie wyzwanie polegające na uzasadnieniu swojego stanowiska.*

Innym pomysłem na pracę z wyżej wspomnianym filmem krótkometrażowym może być stworzenie scenki teatralnej na podstawie instrukcji i piktogramów. Inscenizacja powinna stanowić reinterpretację tekstu kultury, np. stworzenie innej wersji wydarzeń. Przykładowa treść zadania mogłaby brzmieć następująco: *Wyobraź sobie, że Frankowi i jego koledze nie udaje się spełnić ich marzeń. Jak wyglądałoby ich życie 10 lat później? Stwórz dialog pomiędzy chłopcami. O czym mogliby rozmawiać? Propozycje tematów zostały przedstawione za pomocą piktogramów (na ilustracjach są następujące symbole: samolot, mapa Polski, rodzina, budynek uniwersytetu, czapka studencka, chłopiec gotowy do walki).*

7. WNIOSKI

Podsumowując, sztuka stanowi bodziec do swobodnego wypowiadania się na różne tematy społeczne, które nie zawsze są poruszane podczas stosowania tradycyjnej techniki zadawania pytań. Większość osób zgodziłaby się również z tezą, że dzięki wykorzystywaniu dzieł malarских, literackich czy rzeźbiarskich studenci kształcą swoją kompetencję kreatywności, bo przecież wytwory kultury wyzwalają strumień świadomości i wywołują emocje u odbiorców. Jestem jednak przekonana, że to dyskusja wokół sztuki lokalnej niesie ze sobą dużo więcej korzyści w kontekście poznawania realiów funkcjonujących w danej społeczności, a także wiedzy na temat kultury oraz pamięci zbiorowej. Co więcej, dzięki wypowiadaniu swojej opinii, refleksji, argumentów,

a czasem i debatowaniu, np. na temat murali przedstawiających znane postaci, wydarzenia lub zjawiska; oglądaniu filmów lub spotów z korytem lokalnym w tle; czytaniu tekstów z kontekstem regionalnych wierzeń studenci z pewnością utrwalać zarówno wiedzę na temat kultury regionu, jak i leksykę lokalną, którą zastosują podczas nazywania elementów dzieł sztuki. Można uznać to za słowa klucze otwierające furtkę oddzielającą „ich” świat (obcych) od świata „naszego” (swojego). Dlatego tak ważna jest fuzja dydaktyki sprawności językowych i interpretacji dzieł sztuki lokalnej, bo połączenie tych dwóch strategii odgrywa ogromną rolę w procesie adaptacyjnym cudzoziemców i ich percepcji lokalnej tożsamości.

BIBLIOGRAFIA

- Butcher A., Guziuk-Świca B., Laskowska-Mańko A., 2003, *Bliżej Polski. Wiedza o Polsce i jej kulturze*, cz. I, Lublin.
- Butcher A., Guziuk-Świca B., 2013, *Bliżej Polski. Wiedza o Polsce i jej kulturze*, cz. II, Lublin.
- Guziuk-Świca B., Przechodzka G., Ciesielska-Musameh R., 2021, *Z polskim w świat. Podręcznik do nauczania języka polskiego jako obcego B1–B2*, wyd. 4, Lublin.
- Przechodzka G., Trębska-Kerntopf A., 2001, *Miejsce dzieła sztuki malarskiej w nauczaniu multimedialnym języka polskiego jako obcego*, [w:] R. Cudak, J. Tambor (red.), *Inne optyki. Nowe programy, nowe metody, nowe technologie w nauczaniu kultury polskiej i języka polskiego jako obcego*, Katowice, s. 183–197.
- Rittner M., 2021, *Sztuka bez granic. Zbiór tekstów z ćwiczeniami leksykalnymi dla cudzoziemców. Poziom B1*, Kraków.
- Seretny A., 2015, *Słownictwo w dydaktyce języka. Świat słów na przykładzie języka polskiego jako obcego*, Kraków.
- Seretny A., Lipińska E., 2005, *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*, Kraków, s. 163–184.
- Szałasta-Rogowska B., 2010, *Tekst literacki i malarski w nauczaniu cudzoziemców. Sposoby pracy na zajęciach lektoratowych*, [w:] A. Achtełik, M. Kita, J. Tambor (red.), *Sztuka i rzemiosło. Nauczyć polskiego i Polski*, t. 2, Katowice, s. 141–152.
- Technika 6 kapeluszy, 2020, <https://omec.pl/blog/technika-6-kapeluszy/> [25.10.2021].
- Wołoszyk-Brzezińska J., 2021, *Myślenie krytyczne – przykłady*, <https://mysleniekrytyczne.edu.pl/myslenie-krytyczne-przyklad.y/> [20.10.2021].

**THE ART ON THE LIPS. ABOUT THE IMPROVEMENT OF SPEECH PROFICIENCY
WITH THE USAGE OF LOCAL ART ON ONLINE LESSONS OF POLISH AS A FOREIGN
LANGUAGE**

Keywords: speaking, local art, Podlasie, Polish as a foreign language, distance learning, Polish glottodidactics

Summary. The subject of the article are proposals of usage of local art in the context of improvement of speech proficiency on online lessons of Polish as a foreign language on the level B1 and B2. The goal of reflections is to present the activating methods and the tools of gamification to improve the skills of freely speaking about artistic elements existing in the city space and highlights of such approach to the practising of speech. The base material consists the products of art which represent Podlaskie local art: a book *Szeptem* written by Vital Voranau, an exhibition *...daj nam dzisiaj* at Arsenal Gallery in Białystok, selected murals, short movie *Franek* directed by Bartek Tryzna and advertising spot of festival *Up To Date Festival*. In the article there are examples of activities, used in order to add dynamization in the educational process in the case of speech proficiency, for example the project of exhibition, modified version of 6 hats' method, didactic games (tic tac toe) or theatre staging. The end of article shows the reflections about the highlights of usage of local art in the context of didactics of Polish as a foreign language.
